

بسمه تعالی

شماره: ۵۵۴۵

تاریخ: ۸۵/۴/۳

استانداری .....

معاون محترم امور عمرانی

سلام‌علیکم

پیرو برنامه ریزی‌های قبلی برای ساخت و تجهیز پایگاه‌های آتش‌نشانی روستایی در روستاهای دارای دهیاری کشور و با توجه به ضرورت در نظر گرفتن برخی مقررات و ضوابط مرتبط در فرایند اجرایی این برنامه‌ها در سطوح محلی، به پیوست دستورالعمل مکانیابی و ساخت پایگاه آتش‌نشانی روستایی، ابلاغ می‌گردد. با عنایت به اهمیت پایگاه آتش‌نشانی روستایی در مواقع اضطراری و ضرورت مقاوم بودن آن در برابر بلایایی طبیعی، لطفاً دستور فرمائید دفاتر فنی و امور شهری و روستایی آن معاونت و سازمان آتش‌نشانی و خدمات ایمنی شهرداری مرکز استان بر اجرای مفاد دستورالعمل مذکور و رعایت مقررات و ضوابط ساختمانی نظیر "آئین نامه طراحی ساختمان‌ها در برابر زلزله - استاندارد ۲۸۰۰" نظارت کامل داشته باشند و نتیجه اقدامات انجام شده را بطور پیوسته گزارش نمایند.

متن دستورالعمل مذکور و مصوبه شماره ۱۰۲/۱۰۰/۱۷۸۹۱ مورخ ۱۴/۱۶/۸۴ شورای عالی معماری و شهرسازی ایران برای الزام مشاوران طرح‌های ساماندهی فضا و سکونتگاه‌های روستایی و طرح‌های توسعه جامع ناحیه و طرح هادی روستایی به مکانیابی پایگاه آتش‌نشانی در سطح مجموعه‌های روستایی کشور نیز در پایگاه اینترنتی سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور به نشانی www.imo.org.ir قابل دسترسی است. اضافه می‌نماید که دستورالعمل حاضر راهنمای اجرایی مکانیابی و ساخت پایگاه آتش‌نشانی روستایی در روستاهایی است که تاکنون با همکاری آن استانداری تعیین و در سال‌های آینده از طرف مهندسان مشاور طرح‌های یادشده تعیین خواهد شد، محسوب می‌شود.

عباس علیجانی

معاون امور دهیاریها

گیرنده های رونوشت:

- جناب آقای مهندس هاشمی ریاست محترم سازمان شهرداریها و دهیاریهای کشور برای استحضار
- مدیرکل محترم دفتر عمران و توسعه روستایی، برای آگاهی.

وزارت کشور
سازمان شهرداری ها و دهیاری های کشور
معاونت امور دهیاری ها

دستور العمل

مکان یابی و ساخت پایگاه آتش نشانی روستایی

دفتر عمران و توسعه روستایی
آبان ۱۳۸۴

۳	۱. مکان‌یابی پایگاه آتش‌نشانی روستایی
۳	نحوه مجاورت با شبکه دسترسی
۳	دسترسی به منابع آب
۴	همجواری یا فاصله از کاربری های دیگر
۴	وضعیت فیزیکی زمین پایگاه
۴	۲. طراحی و ساخت پایگاه آتش‌نشانی روستایی
۵	بخش استراحت کارکنان آتش‌نشان
۵	اتاق استراحت
۵	دستشویی و حمام
۵	آشپزخانه و غذاخوری
۵	آشپزخانه و فضاهای جانبی
۶	آشپزخانه
۶	محل شستشوی خودرو و تجهیزات آتش‌نشانی
۶	انبار تجهیزات آتش‌نشانی
۶	بخش اداری و آموزشی
۶	سایر فضاهای ضروری در پایگاه
۶	منبع ذخیره آب
۷	فضای ورزش و بازی
۷	۳. ایمنی سازه پایگاه
۷	۴. سایر موارد
۷	شرایط استفاده مشترک پایگاه و دهیاری از یک ساختمان
۷	ساخت تدریجی پایگاه
۷	تعداد طبقات
۷	وسعت پایگاه
۷	تعداد و نوع خودرو
۸	محل ذخیره مواد سوختی
	منابع

دستورالعمل مکان‌یابی و ساخت پایگاه آتش‌نشانی روستایی

پایگاه آتش‌نشانی روستایی، واحدی خدماتی است که با داشتن مجموعه‌ای از تجهیزات آتش‌نشانی و کارکنان آموزش دیده برای مقابله با آتش‌سوزی در نقاط روستایی کشور طراحی و ساخته می‌شود. عملکرد اصلی این پایگاه خاموش کردن آتش‌سوزی‌ها در عرصه‌های پوشش گیاهی نظیر مزرعه، جنگل، باغات و سازه‌هایی نظیر واحدهای مسکونی، کارگاه‌ها، مراکز صنعتی، واحدهای تجاری و آموزشی و ... است ولی می‌تواند دامنه عملکردی خود را تا ارایه آموزش‌های ایمنی و پیشگیری از آتش‌سوزی، کمک‌های اولیه، خدمات امداد و نجات مصدومین و فوریت‌های پزشکی توسعه دهد.

نخستین گام در برنامه ریزی برای ایجاد پایگاه آتش‌نشانی روستایی، تعیین محدوده عملکردی و خدمات دهی آن است. با توجه به پایین بودن تعداد آتش‌سوزی‌ها سالیانه در یک روستا و هزینه‌های بالای تجهیز و نگهداری پایگاه‌های آتش‌نشانی، ضرورت دارد که آستانه عملکردی پایگاه‌ها فراتر از محدوده قانونی یا عرفی یک روستا تعریف شود به این ترتیب پایگاه‌های آتش‌نشانی روستایی با پاسخگویی به نیازهای ایمنی و آتش‌نشانی روستاهای گوناگون و متعددی در اطراف محل استقرار خود می‌تواند جمعیت و وسعت بیشتری را تحت پوشش خدمات قرار دهد و صرفه‌های اقتصادی قابل توجهی را فراهم کند. بررسی ساختار و نظام آتش‌نشانی روستایی در کشورهایی نظیر استرالیا، کانادا و ایالات متحده آمریکا نیز بیانگر گستردگی محدوده تحت پوشش پایگاه‌های آتش‌نشانی روستایی است. بر این اساس در مکان‌یابی پایگاه آتش‌نشانی روستایی باید به سهولت دسترسی ماشین آتش‌نشانی به جاده‌های خارج از روستا و پرهیز از قراگیری آن در بافت روستا یا حاشیه راه‌های پر رفت و آمد درون روستا توجه شود.

ساخت سازه پایگاه آتش‌نشانی، بخش مهم عملیات ایجاد پایگاه آتش‌نشانی روستایی است. این بخش از عملیات، باید براساس مقررات و ضوابط طراحی و معماری ساختمان و ضوابط مکان‌یابی فضاهای مرتبط با یکدیگر در پایگاه آتش‌نشانی انجام شود. یکی از تفاوت‌های اساسی پایگاه آتش‌نشانی با سایر فضاهای عملکردی، وجود نظمی خاص در چیدمان فضاها، انتخاب مصالح ساختمانی مناسب، تعیین ابعاد سه‌گانه فضاها و همجواری آنها با یکدیگر است. در پایگاه آتش‌نشانی روستایی، انجام هر فعالیتی نیازمند وجود فضایی کافی در موقعیتی مناسب نسبت به سایر فضاهاست و دستیابی به نتیجه مورد انتظار تنها با پیروی از مقررات و ضوابط مرتبط با ساخت فضاهای آتش‌نشانی بدست می‌آید. این ضوابط دارای پشتوانه تجربی و علمی کافی است.

علاوه بر ساخت و تجهیز پایگاه آتش‌نشانی روستایی، سازماندهی و برنامه ریزی امور اجرایی آن نظیر تأمین نیروی انسانی، تأمین هزینه‌های جاری و آموزش نیروهای عملیاتی در پایگاه نیز جزو مؤلفه‌های مهم برنامه ریزی هستند که باید مورد توجه قرار گیرند. در این دستورالعمل تنها به دو موضوع اساسی مکان‌یابی پایگاه در سطح روستای انتخاب شده و نحوه طراحی و ساخت پایگاه در موقعیت تعیین شده پرداخته می‌شود. سایر مؤلفه‌های برنامه ریزی در قالب دستورالعمل‌های دیگری تهیه و ارائه خواهد شد.

۱. مکان یابی پایگاه آتش نشانی روستایی

مکان یابی پایگاه آتش نشانی روستایی به معنی تعیین مناسب ترین مکان در سطح روستا با توجه به موقعیت نسبی عوامل موثر در مکان یابی نظیر جاده ها، بافت روستا، شبکه دسترسی درون روستا، عوارض طبیعی و وضعیت پستی و بلندی زمین است. انتخاب مناسب ترین مکان باید براساس معیارهایی صورت گیرد که عملکرد صحیح را تضمین می کنند. با توجه به خصوصیات عملکردی پایگاه آتش نشانی و اهداف آن، مکان یابی آن باید متفاوت از مکان یابی سایر مراکز عملکردی خدماتی نظیر آموزشگاه، درمانگاه و ... در نظر گرفته شود. مهمترین عوامل موثر در مکان یابی پایگاه آتش نشانی روستایی عبارت از: نحوه مجاورت با شبکه دسترسی داخل و خارج روستا، دسترسی به منابع آب کافی و دائمی و همجواری یا دوری از کاربری های آسیب پذیر و حساس روستا هستند که ضوابط مربوطه در ادامه تشریح می شوند.

۱-۱. نحوه مجاورت با شبکه دسترسی

شبکه دسترسی شامل راه های درون روستا و جاده های خارج از روستاست. وجود شبکه دسترسی مناسب یکی از الزامات افزایش سرعت عمل و کارایی ماشین آتش نشانی و آتش نشانان روستایی در رسیدن به محل آتش سوزی و خاموش کردن آتش است. بنابراین پایگاه آتش نشانی باید در حاشیه مسیرهای اصلی راه های روستایی مکان یابی شود. موقعیت پایگاه آتش نشانی نسبت به شبکه راه های اصلی و فرعی منطقه روستایی تحت پوشش، به گونه ای باشد که دسترسی ماشین آتش نشانی به روستاهای اطراف نیازمند عبور از بافت مسکونی یا متراکم و راه های پر رفت و آمد یا نامناسب درون روستا نباشد. چراکه عبور از درون روستا و مسیرهای تنگ و دارای مانع سبب کند شدن سرعت ماشین آتش نشانی و نیز وقوع تصادفات می شود و کارایی عملیات آتش نشانی را کاهش می دهد. به این ترتیب زمین های خارج از روستا که در جهت توسعه آینده روستا نیز قرار نمی گیرند و به سادگی به شبکه راه های اصلی و فرعی منطقه دسترسی دارند، مناسب ترین مکان برای استقرار پایگاه آتش نشانی روستایی هستند.

۱-۲. دسترسی به منابع آب

آب عامل اصلی خاموش کننده آتش در پایگاه آتش نشانی روستایی است. از اینرو دسترسی به منابع آب دائمی و کافی برای پرکردن مخزن در حداقل زمان ممکن و مواقع اضطراری اهمیت زیادی دارد. با توجه به گنجایش محدود مخزن آب خودروی آتش نشانی و ضرورت ذخیره مقدار کافی آب در پایگاه آتش نشانی برای پرکردن مجدد مخزن در مواقع ضروری و به سرعت، لازم است که پایگاه آتش نشانی روستایی در نزدیکی منابع آب جاری قابل استفاده با کمترین هزینه و امکانات یا بر روی سفره های آب کم عمق زیرزمینی که با حفره چاه کم عمق قابل استخراج هستند، مکان یابی و ساخته شود. روش متداول رفع نیاز به آب در مواقع ضروری، ساخت استخر یا نصب مخزن آب برای ذخیره آب در پایگاه آتش نشانی است.

علاوه بر تأمین آب در محل پایگاه آتش نشانی، شناسایی منابع آب در مسیرهای تردد ماشین آتش نشانی در محدوده روستایی تحت پوشش نیز اهمیت زیادی دارد و دسترسی ماشین آتش نشانی به آب کافی برای پرکردن مجدد مخزن را امکان پذیر می سازد. وجود آب در محل های وقوع آتش سوزی در مکان های دور از پایگاه آتش نشانی موجب کوتاه شدن زمان آب گیری مجدد ماشین آتش نشانی و افزایش سرعت عملیات برای خاموش کردن آتش سوزی های بزرگ می شود. با توجه به وجود منابع آب در مزارع کشاورزی صنعتی و کارگاه های دیگر در محیط های روستایی، برنامه ریزی برای مشخص کردن مسیر دسترسی به این منابع آب و هماهنگی برای استفاده از آب های ذخیره شده در این مزارع در مواقع اضطراری نقش مهمی در افزایش کارایی عملیات آتش نشانی روستایی دارد.

۱-۳. همجواری یا فاصله از کاربری های دیگر

پایگاه آتش نشانی روستایی یکی از چندین کاربری زمین در روستاست که مکان یابی آن باید با توجه به موقعیت مکانی و ویژگی های کارکردی و نیازهای سایر کاربری ها در روستا انجام شود. یکی از اصول مکان یابی کاربری های زمین جلوگیری از ایجاد اختلال و مزاحمت

کاربری ها برای یکدیگر و کمک به افزایش کارایی عملکردی آنها در مجاورت یکدیگر است. کاربری خدمات ایمنی و آتش نشانی به دلیل ماهیت و نوع فعالیت جاری در آن که با سر و صدای نسبتاً زیاد و سرعت حرکت بالا و نیاز به فضای باز برای حرکت سریع در شبکه معابر مشخص می شود نمی تواند در کنار برخی از کاربری های روستا قرار گیرد.

واحد های آموزشی بخصوص در مقاطع دبستان و راهنمایی که با ازدحام و رفت و آمدهای زیاد دانش آموزان همراه هستند و نیز مراکز درمانی که همانند مراکز آموزشی به سکوت و آرامش نیاز دارند نمی توانند در نزدیکی پایگاه آتش نشانی به فعالیت مناسب بپردازند. در مقابل کاربری های تجاری و مسکونی و کارگاه های صنعتی و مزارع کشاورزی که احتمال وقوع آتش سوزی در آنها بالاست و نیاز بیشتری به خدمات آتش نشانی دارند می توانند از مزایای نزدیکی به پایگاه آتش نشانی بهره مند شوند. با توجه به ضرورت توجه به آثار مثبت و منفی کاربری های مختلف و پایگاه آتش نشانی بر یکدیگر، فاصله پایگاه تا کاربری های ناسازگار نباید به اندازه ای باشد که در مواقع آتش سوزی سرعت عمل آتش نشانی را کاهش دهد. زمین های بلند و مشرف به روستا که آگاهی از وقوع آتش سوزی را تسریع می سازد نیز می تواند برای مکانی یابی مورد توجه قرار گیرد.

۴-۱. وضعیت فیزیکی زمین پایگاه

پایگاه آتش نشانی روستایی نیازمند زمین هموار و نسبتاً وسیعی است که از یکطرف هزینه های خاکبرداری و تسطیح آن پائین باشد و از طرف دیگر امکان تصرف زمین برای توسعه آبی پایگاه را فراهم سازد. زمین پایگاه باید از دیواره دره های عمیق و سست به دور باشد و در پای دامنه های ناپایدار و سست کوه ها نیز قرار نگیرد. زمین پایگاه باید در مقابل لرزه های احتمالی زمین مقاوم باشد. در مکانیابی پایگاه آتش نشانی به مسئله رانش و فرونشینی زمین نیز توجه شود و با توجه به ضرورت پایداری ساختمان پایگاه آتش نشانی در برابر حوادث طبیعی و انسانی برای امداد رسانی به حادثه دیدگان در مواقع اضطراری، کلیه شرایط پایداری و ناپایداری زمین، موقعیت خطوط گسل، آسیب پذیری زمین از ریزش کوه یا دره ها و طغیان رودخانه ها باید مطالعه و نتایج آن در مکانیابی پایگاه در روستا مورد توجه قرار گیرد.

۲. طراحی و ساخت پایگاه آتش نشانی روستایی

پس از تعیین مکان مناسب پایگاه آتش نشانی، ساخت سازه پایگاه آغاز می شود. ضوابط ساخت پایگاه آتش نشانی شامل ضوابط مربوط به طراحی و چیدمان فضاهای ضروری در پایگاه برای انجام فعالیت ها مختلف و ضوابط ساخت سازه پایگاه بر اساس طرح تهیه شده است. با توجه به تعریف پایگاه آتش نشانی روستایی، انجام فعالیت های پایگاه نیازمند وجود فضاهای کافی است. علاوه بر کفایت، موقعیت قرار گرفتن فضاها در پایگاه آتش نشانی نیز نقش مهمی در انجام مؤثر وظایف هر فضا دارد. بنابراین در پایگاه آتش نشانی باید فضا به میزان کافی و در موقعیت مناسب در نقشه پایگاه وجود داشته باشد. در یک دسته بندی کلی، پایگاه آتش نشانی باید در بردارنده فضاهایی برای اسکان نیروی انسانی پایگاه، نگهداری تجهیزات آتش نشانی و انجام امور اداری و پشتیبانی باشد. هر دسته از این فضاها شامل چند یا چندین فضای مستقل می شود که زمینه ساز انجام وظیفه پایگاه آتش نشانی روستایی است. مهمترین فضاها در ادامه تشریح می شوند:

۲-۱. بخش استراحت کارکنان آتش نشان

طراحی فضای مورد نیاز نیروی انسانی باید به گونه ای باشد که حداکثر آرامش، سکوت و آسایش را به همراه آورد و ضمن تقویت روحیه و رفتارهای جمعی در کارکنان که پیش نیاز یک فعالیت جمعی خطیر و حساس است، امکان تأمین عرصه های کمتر عمومی و یا خصوصی تر را در طول زمان حضور در پایگاه، برای آنها فراهم کند. آسایشگاه اصلی ترین فضای سکونت نیروی انسانی پایگاه آتش نشانی است. برای استراحت کارکنان پایگاه و حفظ آمادگی نیروها ضروری است که فضاهای اساسی مورد نیاز آنها شامل آشپزخانه، دستشویی، حمام و رختشویخانه نیز در مجاورت آسایشگاه طراحی و ساخته شود. این بخش از فضای پایگاه آتش نشانی باید مجزا از بخش اداری و آموزشی باشد ولی با در نظر گرفتن ضرورت حفظ آرامش و آسایش در برابر سر و صدا و دود و مواد سمی حاصل از روشن شدن خودروی آتش نشانی، با قسمت آشپزخانه و تعمیرات و انبار تجهیزات آتش نشانی در ارتباط باشد. برای ایجاد ارتباط آسایشگاه با بخش اداری و آشپزخانه می توان از

ورودی‌های مناسبی استفاده کرد. جزئیات مربوط به فضاهای اساسی بخش آسایشگاه به شرح زیر است:

● **اتاق استراحت:** این اتاق برای استراحت شبانه یا استراحت بین روز کارکنان آتش نشانی و راننده است. موقعیت آن باید به گونه ای باشد که حداکثر آسایش و آرامش را به همراه داشته باشد. ارتباط آن با قسمت آشیانه نباید بطور مستقیم برقرار شود و هرگونه بازشو به این بخش یا معابر پر رفت و آمد اطراف پایگاه باید حذف گردد. ابعاد اتاق استراحت متناسب با تعداد نیروهای عملیاتی پایگاه متفاوت است ولی بر اساس بعضی استانداردها، حداقل فضای لازم برای استراحت یک نفر برابر ۵/۷ متر مربع است. این میزان برآورده اکثر نیازهای ضروری برای آسایش و راحتی فرد است. با توجه به وضعیت پایگاه آتش نشانی روستایی، در نظر گرفتن حداکثر سه نفر برای استراحت در پایگاه کافی به نظر می رسد. در اتاق استراحت تخت خوابها باید در یک طبقه پیش بینی شوند و استفاده از تخت‌های دو طبقه در خوابگاه مجاز نمی‌باشد. در اتاق استراحت به تعداد تخت ها، کمد با ظرفیت کافی برای نگهداری لوازم شخصی کارکنان در نظر گرفته شود.

● **دستشویی و حمام:** دستشویی و حمام باید از دسترس افراد دیگر خارج باشد. با وجود این می توان دستشویی را به گونه ای در پایگاه مکانیابی کرد که دسترسی سایر افراد اداری پایگاه نیز بدون ایجاد اختلال در آرامش ساکنان آسایشگاه، تأمین شود. دیوارهای دستشویی و حمام با کاشی مرغوب پوشانده شود. همچنین دارای تهویه مناسب باشد.

● **آشپزخانه و غذاخوری:** اقامت ۲۴ ساعته نیرو(ها)ی آتش نشان در پایگاه آتش نشانی برای حفظ آماده باش در برابر خطرات آتش‌سوزی موجب ضروری شدن ایجاد آشپزخانه و غذاخوری در پایگاه آتش نشانی می شود. این فضاها باید در مجاورت آسایشگاه قرار گیرند ولی ارتباط مستقیمی با آن نداشته باشند. به گونه ای که فعالیت در آن سبب از بین رفتن آسایش افراد در حال استراحت یا خواب نشود. با توجه به امکان استفاده زیاد نیروها از فضای آشپزخانه و غذاخوری، ضروری است که این فضاها دارای دسترسی سریع به فضای آشیانه باشد. تجهیزات ضروری در این بخش عبارت از یک یخچال و اجاق گاز است. آشپزخانه باید دارای هواکش و تهویه مناسب باشد. دیوارها و کف آن کاشی کاری شود تا نظافت و شستشوی آن ممکن و آسان شود.

۲-۲-۲. آشیانه و فضاهای جانبی

این دسته از فضاها برای توقف، انبار، شستشو و نگهداری تجهیزات آتش نشانی و تعویض و شستشوی لباس ها پس از عملیات ساخته می‌شوند. ارتباط این فعالیت ها با یکدیگر ایجاب می کند که در نزدیکی و مرتبط با همدیگر ساخته شوند. به این ترتیب فضاهای مربوط به این فعالیت‌ها می توانند یک مجموعه فضایی مستقل را در پایگاه تشکیل دهند. ارتباط بین این مجموعه و فضاهای مرتبط با استراحت نیروها باید به خوبی برقرار شود به گونه ای که فعالیت های مرتبط با تجهیزات آتش نشانی هیچ گونه مزاحمتی را برای فعالیت های درون آسایشگاه ایجاد نکنند ولی در ارتباط مستقیم با آن باشند. مهمترین فضاهای مرتبط با تجهیزات و عملیات آتش نشانی به شرح زیر توصیف می شوند.

۲-۲-۲-۱. **آشیانه:** محل توقف خودروی آتش نشانی و یکی از مهمترین فضاهای پایگاه آتش نشانی است. برای کاهش اتلاف زمان در آغاز عملیات، باید دسترسی به آشیانه از فضای استراحت پایگاه بطور مستقیم و با حداقل فاصله برقرار شود. ابعاد آشیانه متناسب با ابعاد خودرو(ها)ی آتش نشانی و تعداد آن و نیاز فضایی برای باز کردن درب های خودرو و چرخش در اطراف آن تعیین می‌شود. در آشیانه باید از ایجاد ستون یا هرمانع فیزیکی غیر ضروری دیگر اجتناب ورزید. در ساخت آشیانه خودروی آتش نشانی به نکات زیر توجه شود.

- قسمت جلو محوطه باید کمی سراسیمب ساخته شده و دارای آب‌گذر باشد.
- دیواره‌های آشیانه باید از موادی ساخته شود که به راحتی قابل شستشو باشد.
- در کف آشیانه باید دریچه‌ای برای تخلیه آب‌های حاصل از شستشوی کار گذارده شود.
- جایگاه ماشین آتش‌نشانی باید از مصالحی ساخته شود که لغزندگی ایجاد نکند.
- کف آشیانه باید از مصالح مقاوم ساخته شود.
- شیب آشیانه باید به اندازه‌ای باشد که جریان آب جاری بر سطح آن به بیرون را تسهیل نماید. حداکثر شیب کف آشیانه ۱/۵ درصد باشد.

- در مسیر خروج خودرو از آشیانه نباید هیچ مانعی که باعث تاخیر در حرکت، سر خوردن و خاموش شدن خودرو می گردد وجود داشته باشد.
- کف آشیانه باید حداقل ۲۰ سانتی متر از کف ساختمان پایگاه پائین تر باشد تا گازهای خروجی از خودروی آتش نشانی و آبهای حاصل از شستشو، مزاحم سایر فضاهای پایگاه نشود.
- سطوح نورگیر آشیانه مانند سایر فضاها باید به اندازه‌ای باشد که در ساعات روز نور کافی جهت فعالیت تامین شود.
- ورودی و خروجی ایستگاه در مکانی پیش‌بینی شود که شبکه مجاور فاقد کاربری مزاحم و یا ترافیک زیاد باشد.
- ورود و خروج افراد به ساختمان پایگاه از ورودی آشیانه مجزا باشد و ورود به پایگاه از طریق دهانه‌های آشیانه ممنوع شود.

۲-۲-۲. محل شستشوی خودرو و تجهیزات آتش نشانی: پس از انجام عملیات آتش نشانی و بازگشت به پایگاه، باید خودرو، شیلنگ و سایر تجهیزات استفاده شده در عملیات بخوبی شستشو شوند. فضای شستشوی تجهیزات آتش نشانی در قسمت عقب آشیانه در نظر گرفته شود. به این ترتیب شرایط بهتری برای نظافت و شستشوی وسایل نقلیه در هوای سرد و نامساعد و هنگام ورزش شدید باد فراهم می شود. آب های ناشی از شستشو باید به وسیله یک کانال زهکشی فاضلاب از آشیانه خارج گردد. توصیه می شود که برای خشک شدن تجهیزات شسته شده به خصوص شیلنگ ها، فضاهایی برای خشک کردن نیز در نظر گرفته شود.

۲-۲-۳. انبار تجهیزات آتش نشانی: برای نگهداری و ذخیره لوازم و مواد آتش نشانی نظیر شیلنگ ها، سرلوله ها و مواد خاموش کننده و در پایگاه نیاز به فضاهایی برای انبار است که بهتر است در نزدیکی آشیانه پایگاه ساخته شوند. شیلنگ ها نیاز به مراقبت خاصی دارند و باید فضای کافی برای خشک کردن و نگهداری از آنها در نظر گرفته شود. این فضا باید کاملاً تمیز، خشک و دارای دسترسی به هوای آزاد باشد. لوازم یدکی خودروی آتش نشانی نیز می توانند بخشی از فضای انبار را اشغال کنند. همچنین برای نگهداری لباس کار و لوازم همراه نیروهای آتش نشان نظیر کلاه آتش نشانی، بالابوش و نیم‌تنه مخصوص، چکمه و بوتین و غیره نیز کمد های مناسب در نظر گرفته شود.

۲-۳. بخش اداری و آموزشی

این فضا برای استقرار فرمانده و رئیس پایگاه و تجهیزات مخابراتی و ارائه آموزش های عمومی و حرفه ای یا تشکیل جلسات عمومی در نظر گرفته می شود. اتاق اداری باید دارای دید کامل به آشیانه و محوطه جلوی آشیانه باشد. ولی ارتباط مستقیمی با بخش آشیانه و استراحتگاه نداشته باشد. با توجه به استقرار تجهیزات ارتباطی در اتاق اداری و لزوم ارتباط فرمانده پایگاه با نیروهای فعال در آشیانه در مواقع ضروری از بازشویی با شیشه دو جداره استفاده شود. فضای اداری و آموزشی باید دستشویی مستقل داشته باشد ولی در صورت طراحی مناسب برای جلوگیری از ایجاد مزاحمت برای فضاهای استراحت نیروها، از دستشویی بخش استراحتگاه به طور مشترک استفاده کند. بخش اداری و آموزشی باید از طریق بازشویی که قابل قفل شدن باشد، به بخش استراحت پایگاه مرتبط شود. در این بخش نیز باید فضاهایی برای نگهداری لوازم شخصی فرمانده و تجهیزات آموزشی در نظر گرفته شود.

۲-۴. سایر فضاهای ضروری در پایگاه

- **منبع ذخیره آب:** برای ذخیره آب کافی جهت پر کردن مخزن خودرو در مواقع عادی و اضطراری باید منبعی به گنجایش ۳۰۰۰ لیتر در پایگاه آتش نشانی ساخته شود. این مخزن به آب لوله کشی روستا متصل و نیز دارای ورودی از منابع آب زیرزمینی باشد. منبع ذخیره آب باید دارای یک خروجی به سمت بیرون پایگاه جهت تخلیه و رسوب گیری و یک ورودی با ابدهی مناسب جهت اتصال به پمپ مکش آب خودروی آتش نشانی باشد.
- **فضای ورزش و بازی:** ورزش برای حفظ آمادگی نیروهای پایگاه کاملاً ضروری است و باید فضای کافی در پایگاه برای ورزش و بازی نیروها فراهم گردد.

۳. ایمنی سازه پایگاه

ایمنی ساختمان پایگاه آتش نشانی روستایی از دو منظر ایمنی در برابر حوادث غیر مترقبه و آتش سوزی قابل توجه است. با توجه به تقسیم بندی ساختمان ها در مدیریت بحران و قرار گرفتن ساختمان پایگاه آتش نشانی روستایی در گروه ساختمان های با اهمیت زیاد و بناهای ضروری، مقاوم سازی این ساختمان برای بالا بردن مقاومت آن در برابر زلزله و سایر بلایای طبیعی پیش بینی نشده باید با رعایت کامل مقررات ساختمانی مندرج در "اثنین نامه طرح ساختمان ها در برابر زلزله - استاندارد ۲۸۰۰" مورد توجه قرار گیرد.

برای ایمن سازی ساختمان پایگاه آتش نشانی روستایی در برابر آتش سوزی نیز باید در استفاده از مصالح ساختمانی و تعیین همجواری فضاهای مختلف با یکدیگر به حذف زمینه های بروز آتش سوزی یا گسترش آن در پایگاه توجه داشت. پایگاه آتش نشانی و بخصوص بخش های آشپزخانه و محل استراحت باید کاملاً در برابر آتش مقاوم باشند. در ساخت دیوارها، در و پنجره ها و روکش های دیوارها و رنگ آمیزی آن از مصالح کاملاً مقاوم در برابر آتش استفاده شود. استفاده از چراغ های سقفی و سایبان ها و پوشش پلاستیکی سبب آسیب پذیری پایگاه در برابر آتش سوزی می شود و باید از کاربرد آنها در پایگاه آتش نشانی خودداری شود.

۴. سایر موارد

علاوه بر مقررات یادشده در مباحث گذشته توجه به نکات زیر نیز در مکان یابی و ساخت پایگاه آتش نشانی روستایی الزامی است:

- **شرایط استفاده مشترک پایگاه و دهیاری از یک ساختمان:** در موارد تصمیم به استفاده مشترک دهیاری و پایگاه از یک ساختمان، باید به نیاز ساختمان پایگاه آتش نشانی به شرایط ضروری خاص که پیش از این ذکر شده اند توجه کامل شود و مکانیابی و ساخت پایگاه آتش نشانی تحت تأثیر الزامات مکان یابی و ساخت ساختمان دهیاری قرار نگیرد. به عبارت دیگر همه شرایط تعیین شده برای مکان یابی و ساخت پایگاه آتش نشانی باید رعایت شود. فضای کاری دهیاری و پایگاه آتش نشانی باید تا حد امکان مجزا از یکدیگر ساخته شوند تا رفت و آمد عمومی به دهیاری موجب اختلال در آسایش نیروهای آتش نشان و عملیات آتش نشانی در مواقع اضطراری نگردد.
- **ساخت تدریجی پایگاه:** با توجه به احتمال نبود اعتبار کافی برای ساخت همه فضاهای ضروری پایگاه می توان آن را در چند مرحله زمانی مجزا ساخت. در ساخت تدریجی باید فضاهای ضروری شامل حداقل یک آشپزخانه، فضای استراحت و اداری، سرویس های بهداشتی را در مرحله اول و سایر فضاها در مراحل بعد ساخته شوند.
- **تعداد طبقات:** پایگاه آتش نشانی روستایی باید در یک طبقه ساخته شود. به این ترتیب هم در هزینه ساخت صرفه جویی می شود و هم دسترسی نیروها به بخش آشپزخانه و تأمین امنیت پایگاه ساده تر می شود.
- **وسعت پایگاه:** زمین پایگاه شامل دو بخش فضای ساخته شده و فضای باز است. فضای باز می تواند برای تعمیر و شستشوی خودرو و تجهیزات در هوای مناسب و ورزش کارکنان پایگاه برای حفظ توانایی جسمانی و انجام فعالیت های عملی آموزشی برای مردم یا گروه های داوطلب مورد استفاده قرار گیرد. در هنگام تهیه زمین پایگاه به احتمال توسعه آتی پایگاه نیز توجه گردد.
- **تعداد و نوع خودرو:** در برنامه جاری ساخت و تجهیز پایگاه آتش نشانی روستایی از یک خودروی شش تن آمیکو با ابعاد ۵۹۸ سانتی متر طول و ۲۰۲ سانتی متر عرض استفاده می شود. در تعیین ابعاد عرضی آشپزخانه خودرو باید فضای کافی برای باز و بسته کردن درهای خودرو و حرکت در اطراف خودرو در آشپزخانه در هر طرف در نظر گرفته شود. این فضا بطور پیوسته به ساختمان پایگاه ساخته شود. در کنار آشپزخانه باید زمین کافی برای توسعه آتی فضای آشپزخانه در نظر گرفته شود. با توجه به احتمال تغییر نوع خودرو و ابعاد آن در سال های آینده و ضرورت پیش بینی فضای مناسب، ابعاد عرضی و طولی آشپزخانه با توجه به خودروهای بزرگ صورت گیرد.
- **محل ذخیره مواد سوختی:** برای تأمین سوخت و روغن مورد نیاز خودروی آتش نشانی و گرمایش پایگاه تدارک فضایی مناسب و ایمن برای ذخیره سوخت ضروری است. این مکان باید کاملاً در برابر آتش سوزی امن باشد و به دور از آشپزخانه و انبار تجهیزات ساخته شود.

جمهوری اسلامی ایران

وزیر مسکن و شهرسازی

تاریخ ۸۴/۶/۱۴

شماره ۱۷۸۹۱/۱۱۱۱

بسمه تعالی

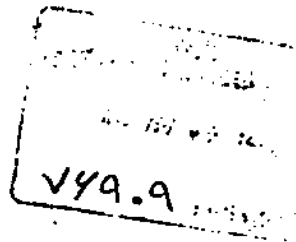
برادر گرامی حجت الاسلام و المسلمین جناب آقای پورمحمدی
وزیر محترم کشور

سلام علیکم،

احتراماً، به استحضار می‌رساند: شورای عالی شهرسازی و معماری ایران در هجدهمین جلسه سال قبل در تاریخ ۸۳/۱۰/۲۱، پیر صورتجلسه مورخ ۸۳/۱۰/۲۲ کمیته فنی شورای عالی، ضوابط مکانیابی پایگاههای آتش‌نشانی در مجموعه‌های روستایی کشور را مورد بررسی قرار داد و مقرر نمود: در بند دو نظریه کمیته فنی، وضعیت مالکیت پایگاههای آتش‌نشانی با توجه به عدم ارتباط موضوع به شورای عالی در متن اصلاح و نظریه کمیته فنی، (صورتجلسه پیوست) را مورد تصویب قرار داد.
ضمناً بابتی شرح وظایف دهیاری‌ها نیز بر همین اساس اصلاح و تکمیل گردد.
مراتب در اجرای قانون تاسیس شورای عالی شهرسازی و معماری ایران مصوب ۱۳۵۱ به تصویب شورای عالی شهرسازی و معماری ایران رسیده و جهت اجراء اعلام می‌گردد.

به امید پیروزی اسلام بر کفر جهانی

محمد سعیدی کیا

رونوشت:

- اعضاء محترم شورای عالی (نمایندگان محترم سازمانهای محیط زیست ، مدیریت و برنامه ریزی ، میراث فرهنگی و وزارتخانه های جهاد کشاورزی ، دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح ، راه و ترابری ، صنایع و معادن ، فرهنگ و ارشاد اسلامی ، کشور ، نیرو و مجلس شورای اسلامی) جهت استحضار .
کلمه اعضاء و ...
کلمه کمیته فنی

شماره تصویر نقشه		بسمه تعالی					شورای عالی	
		دبیرخانه شورای عالی شهرسازی و معماری					شهرسازی و معماری	
		صورتجلسه کمیته فنی شورای عالی شهرسازی و معماری ایران						
شماره و تاریخ موافقت	تاریخ طرح	شماره و تاریخ موافقت	شماره و تاریخ موافقت	شماره و تاریخ موافقت	شماره و تاریخ موافقت	شماره و تاریخ موافقت	شماره و تاریخ موافقت	
شماره و تاریخ موافقت							۳	۸۳، ۱۰، ۲
دستور کار جلسه:								
ضرایب مکانیابی پلکهای آتش نشانی دو محله همجای روستایی								

متن نظریه عمومی کمیته فنی:

پیرودلعه مورخ ۸۲، ۱۱، ۶ شورای عالی شهرسازی و معماری در خصوص بررسی ضرایب پیشنهادی مکانیابی پلکهای آتش نشانی دو محله همجای روستایی توسط کمیته فنی در روزهای ۳ جلسه در این خصوص بدینوسیله نتایج بررسی صورت گرفته بدین شرح به استحضار اعضاء محترم شورای عالی می رسد:

۱- با توجه به بند ۶ مصوبه مورخ ۷۸، ۱۰، ۶ شورای عالی مبنی بر ضرورت تقریباً گرفتن تغییر و اصلاح در اکثر سطح بندی مناطق و مراکز روستایی و احداث مدارهای خدمات روستایی با رعایت به پروژهای صورت گرفته در کمیته فنی ایجاد پلکهای آتش نشانی روستایی دو محله همجای روستایی ضروری تشخیص داده شد. لذا پیشنهاد می نماید که خدمت مذکور در سطح عملکردی مجریه روستایی و با آستانه جمعیتی حداقل ۱۰ هزار نفر سطح مجریه در نظر گرفته شده در جهت خدمات آگهی سطح بندی مناطق و مراکز روستایی مصوبه بدینگونه اضافه شود.

۲- بند یک ضرایب پیشنهادی اختصاص به تقریباً پلکهای آتش نشانی روستایی داده با اندک اصلاحات به عمل آمده در متن، به این شرح جبهه دافترین و پیشنهادی کرده: پلکهای آتش نشانی روستایی مکانی است مشتمل

محل امضاء اعضا:			
نماینده وزارت کشور	نماینده وزارت راه و ترابری	نماینده وزارت نیرو	نماینده وزارت دفاع و پشتیبانی
نماینده وزارت صنایع و معادن	نماینده وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی	نماینده جهاد کشاورزی	نماینده بنیاد مسکن انقلاب اسلامی
نماینده سازمان محیط زیست و برنامه ریزی کشور	نماینده سازمان حفاظت محیط زیست	نماینده سازمان میراث فرهنگی و گردشگری	نماینده دفتر مربوطه

شماره صورت جلسه	بسمه تعالی	شورای عالی شهرسازی و معماری
	دبیرخانه شورای عالی شهرسازی و معماری	
	پیوست شماره ۱ صورت جلسه مورخ ۱۳۵۷/۱۰/۱۰ کمیته فنی شورای عالی شهرسازی و معماری ایران	

ادامه متن نظریه عمومی کمیته فنی شورای عالی:

ضوابط مکانی پائیه های آتش نشانی در کجبره های بوقالی

- و تحت مالکیت دهیاری بوقالی محل استقرار با برقراری از نیروی آموزش دیده و تجهیزات مناسب با آتش نشانی و
 ایداد و خدمات و تحت نظارت خدمات عملیات ایداد و خدمات آتشیان حوادث سرتبه و غیر سرتبه در بوقالی
 بوقالی تحت پوشش (مجموعه بوقالی) می پردازد.
- ۳- معیارهای عمومی انتخاب بوقالیها و ضوابط برای احداث پائیه های آتش نشانی نیز با اصلاحاتی بین
 شرح در ترتیب اولویت پیشنهادی دراد:
- برقراری از کربندی اداری، سیاسی و عملی
  - کربندی مناسب مکانی در سطح محله با توجه نحوه استقرار بوقالیها در کتب مشتمل در جدول ضمیمه جهت
 کاهش زمان حضور در محل حادثه.
  - پوشش حداکثر صحت بوقالی محلی در مناطق زمین
  - برخورداری از امکانات و تسهیلات زیر بنایی (آب، برق، تلفن، گاز)
  - پوشش حداکثر ارضی زمین و باغی موجود در مناطق بوقالی محلی
  - پوشش حداکثر بوقالی دارای بیشترین آمار حریق و حادثه در سطح محله در دوره پنج ساله منتهی به زمان
 پیشنهاد استعان محل پائیه.
- ۴- با توجه به ضرورت انجام بررسی دقیق تر در خصوص تولید ضوابط فنی انتخاب محل سالی در بوقالیها و

دبیر کمیته فنی شورای عالی شهرسازی و معماری ایران	نماینده وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح از طرف شهرداری تهران پان خاوری	نماینده وزارت نیرو پیران	نماینده وزارت راه و ترابری ابوالفضل	محل امضاء اطباء نماینده وزارت کشور اطباء
	نماینده بنیاد مسکن انقلاب اسلامی	نماینده جهاد کشاورزی اسلامی	نماینده وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی	نماینده وزارت صنایع و معادن معادن
	نماینده دفتر مربوطه خانم	نماینده سازمان میراث فرهنگی و گردشگری فرهنگی	نماینده سازمان حفاظت محیط زیست محیط زیست	نماینده سازمان معمریت و برق ریزگی کشور معمریت

شماره جلسه	بسمه تعالی دفتر خانه شورای عالی شهرسازی و معماری بیست شماره ۱ صورت جلسه مورخ ۱۳۵۸/۱۲/۱۸ کمیته فنی شورای عالی شهرسازی و معماری ایران	شورای عالی شهرسازی و معماری
------------	---	-----------------------------------

ادامه متن نظریه عمومی کمیته فنی شورای عالی:

ضوابط کلیتاً بنیادین پایه‌های آتش نشانی در مجتمع‌های روستایی

ضابطه طراحی پایه‌های آتش نشانی روستایی پیشتر در کمیته فنی موضوع از طریق دستگاه‌های اجرایی ذی ربط (وزارت کشور، بنیاد مسکن انقلاب اسلامی، سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی) تدوین و به مهندسان مشاوره صلاح رسانده گردید.

۵- ضرورت است که مهندسان شهر، طرح‌های نامیهایی را با اندرون‌نما و کوشک‌ها و روستایی و طرح‌های هادی روستایی در تمام سطوح فرشی و بارگذاری، نهاد توصیف شده فوق نسبت به پیشتر دایماً با یکبار آتش نشانی در روستایی واجد شرایط اقدام نمایند.

محل امضاء اعضا:				
شورای عالی شهرسازی و معماری ایران	کمیته فنی	نماینده وزارت دفاع و پشتیبانی صنایع	نماینده وزارت راه و ترابری	نماینده وزارت کشور
		نماینده بنیاد مسکن انقلاب اسلامی	نماینده وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی	نماینده وزارت صنایع و معادن
		نماینده دفتر مربوطه	نماینده سازمان فرهنگ و گردشگری	نماینده سازمان صنایع و معادن
				نماینده سازمان صنایع و معادن